

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
AUDITO KOMITETAS**

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2024-12- Nr. 141-P-28(4)
Vilnius

4. SVARSTYTA. 2024 m. lapkričio 4 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-10 „AB „Via Lietuva“ veikla organizuojant valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą“ (svarstymo tęsinys).

<...>

NUTARTA. Apsvarsčius Valstybės kontrolės 2024 m. lapkričio 4 d. valstybinio audito ataskaitą Nr. VAE-10 „AB „Via Lietuva“ veikla organizuojant valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą“ (toliau – Ataskaita) ir:

1. Atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybė 2024 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1074 „Dėl Valstybės valdomų įmonių siektinų pagrindinių finansinių veiklos rodiklių 2025–2027 metų laikotarpiu patvirtinimo“ (toliau – Vyriausybės nutarimas) nustatė AB „Via Lietuva“ siektinus pagrindinius finansinius veiklos rodiklius 2025–2027 metų laikotarpiu, kurių bendrovė, tikėtina, gali ir nepasiekti, nes valstybinės reikšmės kelių atkūrimui, priežiūrai ir plėtrai planuojamas skirti finansavimas neatitinka šalies poreikių, numatytų finansavimo šaltinių įdiegimas ir naujų finansavimo galimybių paieška yra užsitęsusi, prašyti:

1.1. Susisiekimo ministerijos – kuo skubiau parengti sprendimus dėl Kelių fondo, kuris padėtų užtikrinti tvarų kelių atkūrimo, priežiūros ir plėtros finansavimą, įkūrimo;

1.2. Vyriausybės kartu su Susisiekimo ministerija – įvertinti, ar AB „Via Lietuva“ Vyriausybės nutarimu nustatyti pelningumo ir optimalios kapitalo struktūros rodikliai atitinka realias bendrovės galimybes juos pasiekti ir, esant poreikiui, peržiūrėti juos;

1.3. AB „Via Lietuva“ – apsvastyti galimybę pačiai bendrovei sukurti ir įdiegti atstuminio kelių apmokestinimo modelio (*E-tolling*) projektą, taip sudarant galimybę kuo skubiau įgyvendinti pokyčius, susijusius su kelių naudotojo mokesčio surinkimo pakeitimais ir kelionės leidimų kontrolės stiprinimu, bei neprarandant galimo finansavimo šaltinio valstybinės reikšmės kelių ir (ar) jų elementų plėtros, atkūrimo ir priežiūros projektams įgyvendinti.

2. Įvertinus tai, kad valstybinės reikšmės kelių ir (ar) jų elementų prioritetinių eilių (toliau – prioritetinė eilė), kurių bendras skaičius – 28, sudarymui trūksta pagrįstumo, nes 4 (iš 5) auditorių pasirinktų vertinti tokių eilių sudarymą pagrindžiančiuose dokumentuose nenurodyta, kaip apskaičiuotos atrankos kriterijų reikšmės, kuriai datai atliktas skaičiavimas, taip pat įvertinus tai, kad AB „Via Lietuva“ nepateikė jokių pagrindžiančių dokumentų dėl 1 (iš 5) auditorių pasirinktos vertinti prioritetinės eilės sudarymo, prašyti:

2.1. Susisiekimo ministerijos – nedelsiant parengti veiksmų planą, jame detalizuojant konkrečias priemones (jų įgyvendinimo terminus ir už priemonių įgyvendinimą atsakingus subjektus), kurios užtikrintų, kad AB „Via Lietuva“:

- a) veiksmingiau ir skaidriau vykdytų visų prioritetinių eilių sudarymą;
- b) sudarydami šias eiles prioritetą skirtų blogos būklės valstybinės reikšmės kelių statinių (tiltų, viadukų, estakadų, tunelių ir kt.) sutvarkymui;

- c) priimtų duomenimis grįstus sprendimus dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių numatymo, t. y. pagal aiškius kriterijus identifikuotų, kaip atrinko valstybinės reikšmės kelių ruožus, jų elementus, tiltus, viadukus ir kitus statinius, kuriuose einamaisiais metais numato atlikti statybos ar kitus reikiamus darbus.

2.2. Specialiųjų tyrimų tarnybos – atlikti korupcijos rizikos analizę prioritetinių eilių sudarymo bei susijusiose srityse.

3. Pabrėžiant, kad 2020–2022 m. 29 valstybinės reikšmės kelių ruožuose už 0,9 mln. Eur vidutinio greičio matuokliai įrengti nepakankamai pagrindžiant jų tikslingumo, dėl ko neužtikrinta, kad valstybės biudžeto pinigai būtų panaudojami efektyviai ir tikslingai, prašyti AB „Via Lietuva“ – demontuoti Ataskaitoje nurodytus vidutinio greičio matuoklius, kurie buvo įrengti valstybinės reikšmės kelių ruožuose nepakankamai pagrindžiant jų įrengimo tikslingumo (t. y. jie įrengti ruožuose, kuriuose nefiksuota eismo įvykių ir (ar) nelaimių dėl viršyto leistino greičio), bei įrengti juos ruožuose, kuriuose tokie eismo įvykiai buvo fiksuoti, įrengimo prioritetą teikiant savivaldybių urbanizuotoms teritorijoms.

4. Akcentuojant tai, kad AB „Via Lietuva“ neužtikrina tinkamo valstybinės reikšmės kelių atkūrimo, priežiūros ir plėtros darbų įgyvendinimo, nes 78 proc. viešųjų pirkimų sutarčių dėl valstybinės reikšmės kelių ir (ar) jų elementų statybos darbų projektavimo įgyvendinimas vėlavo nuo 5 iki 1 044 kalendorinių dienų, o 86 proc. sutarčių dėl kelių ir (ar) jų elementų statybos ir kitų darbų rangos įgyvendinimas vėlavo nuo 4 iki 1 087 kalendorinių dienų, prašyti AB „Via Lietuva“ – tobulinti infrastruktūrinių projektų įgyvendinimo procesą, sudarant galimybes nuolat ir realiu laiku vykdyti sutarčių įgyvendinimo su projektuotojais ir darbų rangovais priežiūrą ir kontrolę.

5. Atsižvelgiant į tai, kad AB „Via Lietuva“ prioritetinių eilių sudarymui ir sprendimų dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių priėmimui trūksta pagrįstumo, be to, įvertintus tai, kad infrastruktūrinių projektų įgyvendinimas vėluoja itin ilgą laiką, prašyti AB „Via Lietuva“ – nedelsiant suplanuoti vidaus auditus bei numatyti papildomas vidaus kontrolę stiprinančias priemones, ypatingą dėmesį skiriant:

- a) prioritetinių eilių sudarymui;
- b) sprendimų dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių priėmimui;
- c) infrastruktūrinių projektų įgyvendinimui.

6. Pažymint, kad dėl infrastruktūrinių projektų įgyvendinimo vėlavimo didėja jų administravimo sąnaudos, apsunkinamas statybos darbų planavimo procesas:

6.1. Prašyti AB „Via Lietuva“, vadovaujantis užsienio šalių praktikos geraisiais pavyzdžiais – įvertinti ir parengti tipinį atitinkamų sprendinių ir medžiagų naudojimo katalogą, kuriame būtų įtvirtinti techniniai reikalavimai, privalomi projektuojant ir statant valstybinės reikšmės kelius (ruožus), kelių statinius, jų elementus, konstrukcijas, įrengiant technines eismo reguliavimo ir kitas priemones;

6.2. Prašyti Susisiekimo ministerijos ir AB „Via Lietuva“ – parengti ir patvirtinti reikalingus teisės aktų pakeitimus, juose įtvirtinant galimybę valstybinės reikšmės kelio juostoje asmenims tiesti inžinerinius tinklus, kartu sprendžiant ir atlygio nustatymo už šios galimybės sudarymą klausimą;

6.3. Rekomenduoti Lietuvos savivaldybėms, derinant ir koordinuojant veiksmus su AB „Via Lietuva“ – parengti tipinį atitinkamų sprendimų ir medžiagų naudojimo katalogą, kuriame būtų įtvirtinti techniniai reikalavimai, privalomi projektuojant ir statant vietinės reikšmės kelius (ruožus), kelių statinius, jų elementus, konstrukcijas, įrengiant technines eismo reguliavimo ir kitas priemones;

6.4. Rekomenduoti Lietuvos savivaldybėms – įvertinti poreikį vietinės reikšmės kelio juostoje, gatvių raudonosiose linijose asmenims tiesti inžinerinius tinklus ir, jam pasitvirtinus, imtis atitinkamų veiksmų dėl tokios galimybės sudarymo.

7. Siekiant stiprinti Ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną, prašyti Susisiekimo ministerijos – reguliariai iki kiekvienų metų gruodžio 1 d. informuoti Audito komitetą apie Ataskaitoje Susisiekimo ministerijai ir AB „Via Lietuva“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo eigą, jų įgyvendinimo procese identifikuotas rizikas, dėl kurių rekomendacijų įgyvendinimas gali vėluoti.

8. Užtikrinant šio protokolinio nutarimo įgyvendinimo kontrolę, prašyti Vyriausybės, Susisiekimo ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, AB „Via Lietuva“, Lietuvos savivaldybių – iki 2025 m. kovo 1 d. informuoti Audito komitetą apie atliktus veiksmus ir priimtus sprendimus dėl šio protokolinio nutarimo 1–6 punktų įgyvendinimo.

Balsavimo rezultatai: už – 7, prieš – 0, susilaikė – 0.

Posėdžio pirmininkas

Artūras Skardžius

Posėdžio sekretorė

Eglė Šukytė